

výběr z čísla pro web ŠS

ZPRAVODAJ ŠRÁMKOVY SOBOTKY

4 ČERVENEC / SRPEN 2022
59. ROČNÍK
20 Kč

ŠRÁMKOVA SOBOTKA 2022

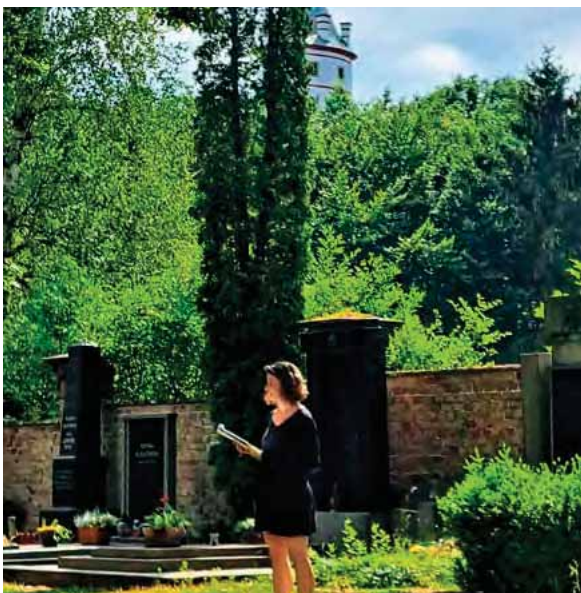

Foto: M. Cáb, K. Šourková, L. Blažejová

SLOUPEK ŠÉFREDAKTORKY

Vážení a milí čtenáři,

léto je v plném proudu, polovina prázdnin za námi, ale aby to neznělo pesimisticky, polovina prázdnin před námi. Turistická sezona v plném proudu a i přes omezení provozu na zámku Humprecht je město zaplněno turisty. Sobotka je stále velmi vyhledávaná a cestovní ruch zde žije. Informační centrum sedm dnů v týdnu navštíví mnoho turistů a chce radu, informaci nebo upomínkový předmět. Je velmi příjemné a povzbuzující slyšet, jak si při čtení plakátů pochvalují, kolik zajímavých akcí se v Sobotce koná.

Festival Šrámkova Sobotka je již minulostí. 66. ročník se povedl, vydařil. Proběhl závěrečný jarmark dílen a já si dovoluji zde citovat výstup z dílny tvůrčího psaní, kterou vedla skvělá lektorka MgA. Daniela Fischerová – *Vážená a milá Sobotko, jednou z největších autorských ctností je stručnost, tedy stručně: letošní seminář tvůrčího psaní je z mého*

pohledu báječný, deset dam, jeden pán, žádný záškodník, počet grafomanů nula, všichni spolupracují. Ve středu jsme probírali metaforu a vytvářeli bujně obrazy. Toto je výsledek zadání „Šrámkova Sobotka je jako ...“:

...výdech na začátku léta ... intenzivní ptáčí sněm, po kterém si všichni musí dát pauzu od létání ... nepohodlná postel, ale čtivá knížka ... úschovna pozapomenutých přátel ... žíznlivé vinobraní ... hnízdo čekající po dlouhé zimě na návrat ptáků ... ta starší sestra, kterou jsi vždycky chtěla být ... sobotecká kráska rozkročená nejen nad poety, co žijí z fantazie a pokoukání do jejich spodniček ... návrat do dětství ... tajemné i dojemné bludiště ... pohlazení po duši

Já k tomu dodávám: „Sobotka je týden samých svátečních Nedělí“. Tak, milá Sobotko, dobře tu zůstávej a na shledanou za rok. Vděčně Daniela Fischerová

Lidi odjíždějí spokojeni a mnozí se již těší na další ročník. Při loučení jsem slyšela slova chvály i uznání, i postřehy, nad

kterými je potřeba se zamyslet. A také nápady a tipy na pořady, které by chtěli účastníci na festivalu vidět. Na začátku září se seje přípravný výbor a bude se zamýšlet nad tématem příštího ročníku a také na programu. Za letošní ročník bych chtěla poděkovat všem, kteří se podíleli na přípravách i realizaci a organizaci. Také bych chtěla poděkovat za finanční podporu Krajskému úřadu Královéhradeckého kraje, Ministerstvu kultury ČR, Státnímu fondu kultury a sponzorům. Zvláště bych chtěla poděkovat ředitelce ZŠ v Sobotce Janě Knapové a žákům, kteří se postarali o osázení hrobů F. Šrámka a V. Šolce. Další velký dík patří vám, všem čtenářům Zpravodaje, kteří jste si přečetli moji výzvu v minulém čísle a přinesli jste víčka na hraní pro nejmenší účastníky festivalu.

Přeji vám všem hezký zbytek léta na koupališti, na koncertě nebo v letním kině na zahradě Šrámkova domu, na besedě v Šolcově statku.

Pavλίna Havlová

KULTURNÍ TRADICE

ZA FRÁŇOU ŠRÁMKEM POČTVRTÉ

Fráňa Šrámek na procházce v rodném kraji

Milí čtenáři, v tomto čísle Zpravodaje bych ráda připomněla vztah Fráni Šrámka k Sobotce a k rodnému kraji.

*„V píseň tě kraji proměním,
tvé vánky, stromy, lidi.
Písničku rolník zasije
a tisíc písni sklídí.“*

*(Fráňa Šrámek
– Romance o našem kraji)*

Snad žádné město, kromě Prahy, není tak oslaveno svým básníkem, jako právě Sobotka Fráňou Šrámekem!

Při návratech domů nás vítá Humprecht, ale při každém pohledu na něj nám zní i Šrámkovy verše:

„Byl hodný pán, byl moudrý pán / pan Humprecht Černín z Chudenic // . . . pod hradem rodný koutek tvůj // . . . Jdeš pod Humprecht si žalovat / a nikdo nepotěší víc // . . . Tu harfu děd sem zavěsil, / by tiše přebíral v ní vnuk . . .“

Rádi si zazpíváme i Známe já jeden krásný zámek . . . , píseň, která se stala předlohou ke stejnojmenné Šrámkově básni.

A už je tu naše i básníková Sobotka:

„Přicházejí, odcházejí / já každému jinak radím // . . . Nejsem nikdy pro leckocho, / ale večer - teprve ne. / Jen tak zdám se: všechny vítám, / jen tak zdám se: všemněm šeptám, / ale srdce mé je věrné. // Z nejtajnější krásy dárek / vždy jen tomu podala jsem, / kdo se dívá, až to bolí, / kdo naslouchá, až mu zazní / jeho srdce vlastním hlasem.“

Zastavíme se na náměstí, kde slovy básníka „pruští koně z kašny pili“ a „teď z té kašny v noci pije / bělohřívý měsíc, / přestane pít, zdvihne hlavu, / aby viděl, kdo a koho / vyprovází domů.“

Rádi chodíváme na Větrák a napadají nás verše: „Kde s kopce rameny mává / větrný mlýn, / tam často v měsíčné noci / dvojí se zjevuje stín . . .“

Chodíváme ale také na hřbitov. „Hluoce zašum, stromová harfo . . .“ Báseň Sobotecký hřbitov je jednou z nejkrásnějších Šrámkových básní. Je monumentální, a přece tak prostá. Je všeobjímající, je lidská. Je jedinečná. Splývají v ní v krásném souznění životy žijících i vzpomínky na životy doznělé.

*„Ach,
i když dnes odejdu, opět se vrátím,
všechny vás znovu obejít musím
a všichni už jaksí patříte k tomu,
neb tímto krajem, jenž přes zídku nahlíží,
všichni jsme stejně poznamenaní,
všechny nás svázal v jedinou kytku,
již, zpívaje, trhal
po lesích vůkol, po mezích, v lukách*

*i v zahrádkách městečka dole,
všichni jsme na jednu ladění píseň,
jak slychanou od téže chůvy,
a rci mi pak, rci mi pak, mrtvý
kde počíná, kde přestává živý,
nemáme konce,
a jediný jsme jen melodický hlas,
jenž zpívá nás
každého chvíli
po sloce sloku . . .“*

Procházky Fráni Šrámkovi po kraji vedly, stejně jako ty naše často vedou, k Semtinské lípě: „Tam u nás doma z mnohých míst / tesknota k srdci míří, / však zajdi k lípě semtinské / a dohoukají výři . . .“ Pak už to není daleko do Libošovic: „Snad v Libošovicích přec panu mám, / že tak často tudy chodívám, / která je to, neuhádneš, / já na všechny se usmívám . . .“ Nesmíme zapomenout ani na Pleskoty: „ . . . A té ze všech nejkrásnější, / která tudy půjde, / pověz jí to, černý lese, / skálo, mluv a šeptej, vodo, / snad natrhá v louce kvítí, / snad po vodě kvítí pustí, / krásně zpívat bude . . .“

Nejraději chodíval Fráňa Šrámek do Plakánku často už zaniklou úvozovou cestou od Humprechta do Vesce. Do údolí, kde mu bývalo v klidu a tichu tak dobře, se dostával i přes Libošovice Prokopským údolím nebo přes Osek a Střehom. Zastavoval se u studánky Roubenky: „ . . . Co jsem se tam, lidi, nastál! / Z lesní louky houkal chřástal, / abych šel dál od krámu, / že tu krásu křehotinku / okouněním polámu. / Nepochámu, já už vím, / jak zacházet s tajemstvím.“

Fráňa Šrámek miloval Sobotku, miloval procházky rodným krajem. Nacházel tu inspiraci k mnoha svým veršům. Uvedla jsem jen ty nejznámější. S dalšími se můžete seznámit sami. V dopise z 3. 9. 1935 básník napsal: „To hlavní je, že jsem si tu letos objevil tolik nových koutů a že znovu nalezl jsem tu rozkoš (rozkoš, to je málo), p o s e d l o s t krajem, všemi jeho tvářemi, všemi jeho stezkami, které zvou, a když v tobě poznají svého člověka, vždycky tě k něčemu krásnému donesou. Ale také se mi zdá, to že člověk musí chodit s á m. A pak: poděkovat a dost.“

Fráňa Šrámek se v Sobotce v roce 1877 narodil, ale sotva zde začal chodit do první třídy, už městečko opouštěl z důvodu změny místa zaměstnání svého otce. Později sem občas zajížděl k příbuzným Ptáčníkovým, Píckovým nebo Thámovým. Pravidelně tu pak trávil většinou prázdninové měsíce po 1. světové válce až do roku 1938. Vynahradil si tak všechna léta prožitá mimo Sobotku, nalezl zde při svých pobytech a toulkách krajem mládí, radost, štěstí, pohodu, někdy i bolest a zármutek, ale především okouzlení přírodou a životem. To vše pak vyzpíval ve svých verších. Určitě si je přečtete a objevte jen pro sebe svého Fráňa Šrámkovi!

Poutník

*Nejdřív byl dub,
pak dubová hůl
a na holi za vrubem vrub
vřezával poutník,
už měl jenom srdce půl
a vruby kropenatou hůl
a ještě vrub a ještě vrub.*

*Kolikrát řekl: Naposled,
a hluboko pak vříz,
místo si vybral líbezný
uprostřed sněžných bříz,
a vřízil nůž, i zaúpěla hůl,
však zachvěla se srdce půl
a znělo to z ní: Ještě ne!*

*Tu znovu vstal, hůl uchopil
a kráčel proti prameni,
až k zřídlu došel, dlouho pil
a na svých díků znamení
po vrubech hole potom hrál
a každý vrub se písni zelenal
a každá byla dík.*

Milí čtenáři, těším se na další povídky o našem básníkově.

Olga Bičíšťová

VZPOMÍNKA

V červnu 1952 jsem maturoval. Jedny starosti skončily, druhé ještě nezačaly. Blahé chvíle. Na začátku července přišla zpráva o úmrtí básníka Fráni Šrámka. Byl to náš milovaný básník, jeho verše jsme tehdy žili. Dočetl jsem se, že ve středu 9. července bude v Praze rozloučení s básníkem. Nic podobného jsem dosud coby venkovánek neviděl. Rozhodl jsem se zajet vlakem z našeho severovýchodního kouta Čech do Prahy.

Došel jsem k Rudolfinu – Domu umělců někdy kolem desáté, už se tam hemžilo lidmi. Nevěděl jsem kudy kam a zřejmě to na mně bylo vidět. Přistoupil ke mně jakýsi pán, poptal se mě a dal mi pozvánku na tryznu:

Ministerstvo školství, věd a umění a Svaz československých spisovatelů

zvou na

slavnostní tryznu za národního umělce

Fránu Šrámka

Smuteční slavnost se koná ve středu dne 9. července 1952 v 11 hod.

v Domě umělců v Praze I.

Tato pozvánka platí zároveň jako vstupenka

Mohl jsem tedy vejít dovnitř, asi se podepsat do kondolenční listiny, někde se tam pak posadit a zhlédnout celé oficiální rozloučení, Jevišťe bylo pokryto tmavorudým plátnem, na rakvi a kolem ní květiny a věnce. Pak přicházeli herci a přednášeli své oblíbené Šrámkovy verše, řečníci s projevy. - Detaily jsem už dávno zapomněl, ale atmosféra těch důstojných chvil ve mně zůstala.

Do Sobotky k básníkovu hrobu jsem dorazil až o patnáct let později.

Aleš Fettes

ŠRÁMKOVA SOBOTKA 2022 – GENIUS LOCI

Ondřej Hausenblas: Co (nebo kdo) je ten genius loci Šrámkovy Sobotky?

Pozor, tenhle genius je omamný! Vyvolává dojem, že náhle v životě je, nebo může být, všecko na dosah, všecko v pořádku a podle našeho. Město Sobotka má rychlý dopravní systém: vlastní nohy, které člověka za chvíli přes den i v pozdních nočních hodinách a při zamřené mysli spolehlivě donesou někam, kde lze spočinout. Nohy však slouží i svobodnému procházení, jakému si našinec během roku odvykl. Město má zásobovací systém, který se dlouhá léta zlepšuje: nakonec vždycky najdeme místo, kde nás nakrmí a napojí a osladí, a přitom tam zaručeně narazíte na kupu přátel. Město je – v době festivalu – protkané kulturními bistry a napajedly: takřka všude probíhají dílny, přednášky, představení nebo spontánní srazy s literaturou včetně divadla, případně s hudbou a uměním vůbec. Chcete-li chvilku klidu, usednete v místní knihovně.

Génia loci ovšem spoluvytvářejí lidi! Bývali jsme zvyklí, že se na takovou akci dovezou „umělci z Prahy“, ale to v Sobotce nevládlo nikdy – a trvá to o mnoho víc než půl století. Ovšem nepovstane genius loci tam, kde nejsou geniální účastníci akce: v Sobotce jsou to městští kulturotvorci, dále směs studentek a studentů učitelství z celé republiky, exotičtí i individuální učitelé, a taky heterogenní vrstva hostů zahuštená dětmi.

Z vysokonapětového génia vnitřního města se navíc kdykoliv a snadno vyvlékneme do nízkoprahových utěšených prostor v nejbližším okolí: na hřbitově vhlédneme do časů minulých a případně pocítíme i nádech časů budoucích (tak to je). Na cestách kolem Humprechta naši duši očistí romantická nálada hájů a pod Humprechtem můžeme očistit tělo na koupališti (po osprchování prosím). Kratším pochodem dosáhneme až na Kost či na Nebákov, na Trosky.

Za soboteckým géniem loci vlaje dlouhá vlečka pozoruhodných tradic z dávných věků: vítací komitety na nádraží, Šolcárna, rozmanité skotačivé tance, noční pochody s lípáním, aerobické zpěvy v již zaniklé Humprechtově síni a řada dalších (často utajených) individuálních, párových i skupinových aktivit.

Úžasné je, že sobotecký genius loci není žádný rekreační Mácháč! Je to projev soustředěné a hluboké národní snahy o vzdělanost. Proto jsou výše zmíněné rozkoše jakými korály na pevné šňůře, která vtahuje především budoucí i zkušené učitelky a učitele do světa literatury, vzájemnosti, porozumění a estetických prožitků, aby do takového světa dokázali vlákat a zavést příští generace. Howgh!

Jan K. Čeliš: Co je *génus loci* (Šrámkovy) Sobotky?

Co je *génus loci* (Šrámkovy) Sobotky? V dnešním zvěcnělém a ve všem vy/poměrovaném světě by sváděla odpověď hledající „identitu“ k tomu, poukázat k souboru staveb viditelnému z nejrůznějších míst již při příjezdu do Sobotky, tedy k nezaměnitelnému Humprechtu a soboteckému kostelu (a samozřejmě už ona vždy určitá *perspektiva* náhledu na celek tohoto panoramatu a poté vnoření do prostoru městečka a jeho romantických zákoutí tuto v dnešku zabydlenou „zvěcnělost“, „objektivnost“ již tím, že nahlíží odněkud, popírá), přesto pro mě je sobotecký *génus loci* spíše opravdu ona atmosféra místa, v níž je vždy cosi magického, spojeného s duchovní silou, mocností, kterou má hudba, myšlenka či sen a která je nezcižitelná pro toho, kdo ji uchová v paměti. A tyto aspekty v Sobotce vždy velmi intenzivně pociťuju, a vnímám i u ostatních účastníků festivalového dne, ať již při přednáškách, besedách, koncertech, výstavách či dalších pořadech, či při pobytu v prostředí, kde mladí lidé ve stínu stromů sedí uvolněně před monitory počítače, povídají si či listují knihami, rodinky s malými dětmi odpočívají na dece a letití účastníci, pamětníci se přesouvají z jednoho místa konání toho či dalšího pořadu na druhé místo.

Nechci se pouštět do cílenějšího pohledu na skladbu festivalových programů, mně blízkých jak jednotlivými oblastmi kultury, které mě zajímají, tak již samotnou mnohooborovostí, proměnlivostí jednotlivých ročníků a zároveň kontinuitou tradice, ani do úvahy o *místě* jakožto pojmu, kterému filozofie posledních desetiletí přikládá nově zvláštní významný význam, vnořený do kořenů samotného pobytu člověka na světě. Možná bude stačit, když ono slovo místo nahradím jeho metaforou a řeknu, že pro mě jsou vždy hodnotou (nebojím se použít to slovo) *setkání*, která se v Sobotce dějí a uskutečňují. Setkání s lidmi, letitými známými, těmi, které jsem třeba dlouhý čas neviděl nebo s nimiž se naopak setkávám poprvé, se zajímavými tématy (letos je to jejich trs vztažený právě k zadání *genius loci*, tedy jakési *metatéma*) v nejrůznějších podobách, ať už ve větě pronesené kdesi v diskusi, okamžité situaci právě na jednom z magických míst (magických tím souběhem toho všeho), a potěšení zvláštního druhu, které vždy tato setkání svou neopakovatelností (to je zase jiné slovo pro slovo *magie*, které by mohlo někomu třeba připadat nepatřičné), zároveň provázenou pocitem *domova*, který (Šrámkova) Sobotka vždy akcentuje, provázejí.

Aleš Fetters: *Genius loci* Sobotky

Genia místa – jeho kouzlo a přitažlivost činí zajisté půvab, krása přírody i „cenných výtvorů lidských“. Ale v menší míře i lidé, s nimiž se tam člověk setkává.

Na Šrámkovu Sobotku jsem přijel poprvé v roce 1967, tedy před 55 lety; vlakem. Ulice od nádraží k bývalé poště asi neokouzlí nikoho. Změna nastane, když se přiblížíš k náměstí. Na někdejších „Sobotkách“ působila zejména prostranství zastávek při poetickém odpoledni. Před Šolcovým statkem, na prostranství nedaleko fary, kde ještě nebylo parkoviště, plácek u sv. Anny... To prostředí s verši, které tam zněly, vytvářelo neopakovatelný, za srdce beroucí, nesmazatelný dojem. A s ním pak i sobotecké okolí; nebožka Semtinská lípa, zvonička v Podkosti, Kost, Plákanek s jeho půvaby, Vesec.

Snoubí se tu opravdu vzácně půvab městečka, krása okolní přírody a vzácně přátelští lidé. Nevím, zda všichni, ale ti, jež jsme tu kolem sebe viděli, kteří nám přicházejícím vycházeli vstříc, brali mezi sebe i s sebou. Velmi mnozí z nich žijí již jen ve vzpomínkách. Ale zanechali nesmazatelný pocit.

To vše je jistě mé vnitřní vidění. Ale vím, že podobné okouzlení duchem místa zasáhlo mnohé.

PŘEDNÁŠKY LETOŠNÍ ŠRÁMKOVY SOBOTKY

Vymezil jsem si pobyt na letošní Šrámkově Sobotce především přednáškami v sále spořitelny. Byly koncipované jako určité průměty či kroužení kolem letošního tématu festivalu, jímž byl *génus loci* / Šrámkovy / Sobotky. Svou podstatou univerzitní extenze směřovala setkání s přednášejícími snad nejpřímočařeji k postižení tématu, vymyšleného zároveň jako pendant k tématu času, pojednaného v jednom z minulých ročníků festivalu (2018). Dělo se tak s kulisou plakátu letošního ročníku s obrysy hlavy jeho ikony, básníka Fráni Šrámka, do nichž byly vepsány tři ikony

architektonické a vyjadřoval tak dvojným způsobem (kromě tohoto ještě zrcadlením jako na listu karetní hry) vazbu města a festivalu. V pěti svým významem na sebe navazujících přednáškách jednotliví přednášející – ve formátu vědeckého či univerzitního diskursu, předávali významové struktury oněch úhlů pohledů, které přinášejí perspektivy jejich vymezování. Mě osobně nesmírně potěšil viditelný posun od někdejšího „přírodovědného chápání“ světa (jak to i bylo dokonce ve dvou přednáškách explicitně uvedeno) k fenomenologickému přístupu.

Miroslav Joukl sledoval široký rámec, jakým se svět otevírá filosofii, především proměnu konceptu, v němž hraje ústřední roli *ο?κος* (domov, dům, krb, odtud starost o krb a domov, ekonomie, ekologie, ekumenie), tedy jeho uchopení „zdola“ (na rozdíl od onoho egyptského „shora“), údiv a otázky jako cosi zásadního (též v interpretaci J. Patocky). Poté se zaměřil na první výraz v názvu přednášky (*Epifanie místa: genius loci a horizonty domova*), poukázal na souvislost slova *epi-fanie* se slovem *fenomén* (a odtud pak k fenomenologii, ukazování se či vyzařování bytí ve tváři,

jak to nalezneme u E. Levinase, dohlédávám si ještě jinde: „*Způsobu, jak se představuje Druhý a jak přesahuje moji představu Druhého, říkáme Tvář.*“) Odvolal se ale také k Aristotelovi a jeho systemizaci věd/věděni (teorie – pravda, praxe – chování, poezie – krása), a pak zpět k místu jako fenoménu společného sdílení (Heideggerův „pobyt“) a posunu u Patočky, jenž myšlení v tomto ohledu posunul k „po-hybu“ (a opakuji si z někdejší četby: místo, odkud vnímám svět a horizont, k němuž se upínám, a s tím pro mě celá řada dalších konkrétních motivů, např. anglický fotograf a „chodící umělec“ H. Fulton, někdejší máchovské koncepty J. Anděla etc.). A motiv *přijetí*, podstatný v lidském údělu a spojený s místem pobytu.

Také Eva Chodějovská hned v úvodu zmínila dvojí konstrukt vnímání světa, ten, který je koncipován jako odhalování přírodních zákonitostí (přírodovědný, příp. „postmarxistický“), a ten, který se vztahuje k přirozenému (žitému) světu, k němuž poukázala fenomenologie, Husserl, Heidegger, Patočka..., a který se dnes promítá do celé řady vědních disciplín (např. sociální geografie). Připomněla (i rodinná tradice historiků zarezovala) knihu Václava Durycha z roku 1886, ale pak především konference *Tvář naší země z 90. let minulého století* či knihy V. Cílka, které rovněž pojmenovávají krajinu jako základ identity (rozvrstvila pak významy územní, institucionální či symbolické). Pojednala participaci pojmů region, ikona a dalších, přičemž sledovala, jak a čím mohou jednotlivé přírodní či kulturní objekty být také třeba pro fotografy, redaktory nebo ty, kteří tvoří logo (označované dříve jako emblém, tedy grafickou značku) krajiny obrazem/znakem, záležitostí vyšší než jen regionální konsensus. Z tohoto hlediska srovnávala při otázce, co představuje historickou paměť místa, existenciální vazbu, domov/bezpečí v případě Sobotky Trosky, Kost, Humprecht či Semtinskou lípu.

Neměl bych opomenout zmínit skutečnost, že doc. Irena Vaňková, která se významným způsobem podílí na drama-

turgii a realizaci soboteckého festivalu (také některé přednášky uváděla), zajistila zápůjčku knih, které nechala kolovat v publiku: Christian Norberg-Schulz: *Genius loci*, Krajina, místo, architektura (Odeon, 1994), J. Šípek: *Úvod do geopsychologie* (ISV, 2001), D. Krámský (ed.), *Kognitivní věda dnes a zítra* (Bor, 2009). Určitě stojí za to přečíst.

Třetí přednášející, Erik Gilk, se přemístil z vnímaného světa do světa ztvárněného v literatuře a soustředil se přitom na *obraz maloměsta v moderní české próze*. Zabýval se Poláčkem a Fuksem, prvním z nich věnoval pozornost právě jako spisovateli, u nějž představuje maloměsto centrální prostředí jeho díla. Zatímco v literatuře 19. století jsou dějištěm českých literárních děl velkoměsto a venkov (coby opozice; nicméně třeba u Nerudy nalézáme spíše jednotlivá „města“ Prahy než Prahu jako metropoli), ve století 20. maloměsto zaujímá významné místo v literatuře – také proto, že řada spisovatelů z malého města pochází (J. Havlíček, J. Glazarová, J. Drda, V. Řezáč, E. Hostovský aj.). Analyzoval *chronotop* maloměsta na pozadí literárněvědné koncepce M. M. Bachtina, s charakteristikami stereotypu místa, kde „se nic neděje“, s typickým místem promenády (třeba Havlíčkovy *Petrolejové lampy*), a poukazem na další práce autorů jako jsou ty, jejichž autorem jsou J. M. Lotman (sémiotické aspekty, událost jako překročení hranice), M. Eliade (studie *Posvátné a profánní*, protiklad *kosmos* vs. *chaos*) či Z. Hrbata (studie *Prostory, místa a jejich konfigurace v literárním díle* ve sborníku *Na cestě ke smyslu*), jenž v rozlišení okresního a provinčního města, městečka či městyse „jako na dlani“ navazuje na předchozí řečené.

Zbyněk Fišer je brněnský literární teoretik, ale také básník a výtvarný kritik. Linie přednášek se v tuto chvíli zužuje (a obsahově rozšiřuje zase jiným směrem) soustředěním přednášejícího na téma jediného autora formulací *Neviditelná města Jiřího Kratochvila*. Nepoužil pro charakteristiku Kratochvilova díla výraz *postmoderní* (iLiteratura, Wikipedie, čtenáři na www.databazeknih.cz),

poměrně obvyklý při jeho interpretaci, prvky jako zcizující efekt, prolínání reálného a fantaskního, metatextové prostředky atd. Soustředil je ale vlastně již ve východisku výkladu do deskripce postav jako nestandardních, ovládajících psychosomatiku či telekinetické a magické síly, telepatii či vnímání z oblasti zvířecí říše či vnímání prenatalní, schopnost cestovat časem, což na druhé straně souvisí s hledáním identity. K těm výše zmíněným momentům se pak dostává Fišer v komentářích k některým Kratochvilovým dílům, zdůrazňuje spisovatelův vztah k Brnu, které se v textu objevuje v názvech ulic jako je Františkánská, nicméně v lomení reálného a fiktivního, v reálu neexistujícího. Dochází tak k jistému dvojení, které spisovatel ještě komplikuje tematizací samotného psaní. Fišer ozřejmil, jak je u Kratochvila magický *genius loci* provázán se sebereflexí, kladoucí si otázky po vlastní identitě.

Poslední vystoupení se ze světa literatury zase vrátilo do světa kolem nás z metropole moravské do metropole české. Martina Ptáčnicková v přednášce *Genius loci města Prahy a uliční názvosloví*, přistoupila k tématu z pohledu onomastiky a svoje pojednání o *urbanonymech* (vlastně přesnější ekvivalent českého termínu *uliční názvosloví*, lépe názvů *městských veřejných prostranství*, protože se nejedná jen o ulice, ale i náměstí či třeba nábřeží) rozdělila do tří částí, tedy oficiální (úředně schválená) pojmenování, jeden konkrétní pražský příklad a nakonec jména neúřední, „při jejichž tvoření se nezřídka uplatnil humor a bezmezná fantazie pojmenovatelů“ (anotace přednášky v programové brožuře). Pozorně jsem poslouchal onu střední část, která se věnovala proměnam jména *náměstí Jana Palacha* už vzhledem k tomu, že jsem byl (v souvislosti se studiem na mé alma mater) „u toho“, když se tenkrát ještě oficiální náměstí Krasnoarmějců přejmenovávalo. Při výkladu jsem si vzpomněl, že jeden z původních názvů náměstí, Rejdiště, je dodnes zachován v adrese Pražské konzervatoře (Na Rejdišti) z druhé

strany Rudolfiny. A to mi jen potvrzuje, jak „silné“ je téma (nejen) pražských ulic z hlediska identity místa, génia loci, historické paměti a aktuálního politického kontextu, což vše přednášející ozřejmila, a jaké množství dalších rovin je

možné do tématu promítnout, včetně až urputně přežívající tradice či aliterací v změněných názvech (v Jičíně máme do náměstí vedoucí Palackého ulici, které ale nikdo neřekne jinak než někdejší jménem Panská).

Jan K. Čeliš

Plné znění textu je dostupné přes webové festivalové stránky.

66. FESTIVAL ŠRÁMKOVA SOBOTKA 2022 – VÝCHOVA K UŠLECHTILOSTI

*Motto: Měsíc na náměstí
Teď jsme spolu, kašno, sami,
ty mi můžeš tiše zpívat,
já to vymaluju.*

Zúčastnila jsem se aktivně již po několikáté Festivalu Šrámkova Sobotka. Mnozí z nás čerpají z festivalu inspiraci a životní sílu po celý následující rok.

Genius loci ... pro mne byla a je Sobotka bytostně spjata s Fráňou Šrámkem; konkrétně však musím jmenovat i místní spořitelnu a školu, kde zkoušíme a vystupujeme s dílnou uměleckého přednesu, kterou vede již po mnoho let známá odbornice Hana Kofránková.

Letošní program učitelské dílny byl věnován tvorbě F. Šrámkova, včetně méně známých ukázek z jeho básní.

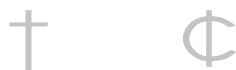
Velice oceňuji, že se letos výrazně projevil souznění generací, všech věkových kategorií, a to od nejmladších až po seniory. Panovala mezi námi vzájemná úcta, slušnost, respekt – vztahy, se kterými se v dnešní turbulentní době často nesetkáváme.

Jmenovatelem celého programu byla ušlechtilost, snaha o kultivaci člověka. Zdá se mi, že archaický výraz *ušlechtilost* vymizel z dnešního slovníku naší moderní doby. Podle mého názoru obsahově *ušlechtilost* vyjadřuje krásu člověka v celé jeho celistvosti.

Šrámkova Sobotka vychovává ke kráse duše, myšlenek, slova, činů, vyzývá k lásce, vede nás k ušlechtilosti. Odkrývá, co je *očím neviditelné*. Šrámkovo poselství je a bude aktuální i v budoucnosti.

Chci poděkovat organizátorům Festivalu Šrámkova Sobotka, a to jmenovitě M. Sekerové a Olze Bičičtové za přípravu a organizaci EXODu. Přeji, aby Šrámkova Sobotka vzkvétala, našla hodně podporovatelů a účastníků ze všech krajů naší republiky, neboť přispívá ke kultivaci dnešní občanské společnosti.

Doc. Ing. Lidmila Němcová,
účastnice EXODu 2022

80 LET OD HEYDRICHIÁDY

Naše veřejnost vzpomínala letos velmi intenzivně 80. výročí události spjatých s heydrichiádou. Parašutisté z Anglie, atentát na R. Heydricha, Lidice a Ležáky, oběti českých vlastenců, to vše bylo v centru pozornosti našich sdělovacích prostředků.

Ve velkém nebezpečí se tehdy ocitla i Sobotka. 3. června 1942 byla obklíčena německými vojáky, všichni muži byli svezeni do sokolovny a zde identifikováni. Důvodem bylo udání nějakého horlivce, že v Mladé Boleslavi nastupoval do vlaku do Sobotky nějaký muž připomínající jednoho z pachatelů atentátu na R. Heydricha. Naštěstí to byla

falešná stopa. Co však chybělo v tomto období běsnění fašistů, aby naše město potkal osud Lidic a Ležáků...

Sobotecko by si však přece jen mělo připomínat dvě oběti tohoto tragického období. Tou první byl **univ. prof. MUDr. Hynek Pelc** (25. 2. 1895 Strakonice – 2. 7. 1942 Praha), syn soboteckého rodáka Aloise Pelce, ředitel Státního zdravotního ústavu v Praze. Se svými kolegy se zapojil do odboje, byl zatčen a na střelnici v Praze-Kobylisích popraven. Symbolickou pamětní desku má na rodinném hrobě Pelcových na pražském Vyšehradě.

Druhou obětí byl **podplukovník František Horák** (24. 4. 1893 Újezd pod Troskami – 5. 6. 1942 Brno), příslušný do rodiny ze Střelče. Legionář, po návratu do vlasti voják z povolání. Naposledy byl posádkovým velitelem v Holešově. Také on se zapojil do odboje, byl zatčen a v Brně v Kounicových kolejích popraven.

Po válce byl povýšen in memoriam do hodnosti plukovníka a na kasárnách v Holešově mu byla odhalena pamětní deska.

Tolik alespoň stručná vzpomínka na hrdiny. K.B.

a podmínky, které mi jičínský klub poskytuje, mi vyhovují.

Jak vypadá příprava, jak často probíhá...

Teď o prázdninách trénuji 4 – 5 x týdně, ve školním roce se snažím trénovat 2 – 3 x týdně. Protože dělám vrhačské disciplíny, které mohou být někdy fyzicky náročnější, tak musím své tréninky doplňovat posilovnou. Ale nejdůležitější přípravou na trénink je regenerace, která nejvíce působí při kvalitním spánku, ale také například protahování a masáže.

Jakých úspěchů jsem dosáhl...

Za svůj největší osobní úspěch považuji získání titulu Vicemistra republiky ve vrhu koulí v kategorii dorostenců na ostravském atletickém mistrovství republiky v červnu tohoto roku. Díky vrhu na MČR jsem se nominoval na Mezistátní utkání U18 v maďarském Szekesfeherváru, kde jsem reprezentoval ČR, což také považuji za velký atletický úspěch.

Jaké mám sportovní cíle...

V současné době pracuji na zdokonalení otočky na kouli, díky které bych mohl vrhat ještě dál.

Co mě baví na tomto sportu...

Mám rád individuální sporty, při kterých vím, že výkony dosahuji sám za sebe. Díky tomuto sportu jsem zjistil, jak funguje moje tělo. Poznal jsem, že výkony nejsou jenom fyzická, ale i to, jak si to člověk nastaví v hlavě. Nejenom v tomto sportu platí, že dobrá psychika sportovce je polovina úspěchu.

Zranění...

Upřímně musím říct, že vrhání a posilování je pro tělo poměrně dost náročné. Trpí hlavně klouby, proto je velice důležité doplňovat potřebné minerály

a vitamíny. Pro správnou funkci svalů a jako prevence před jejich poraněním je důležité časté protahování a také již zmíněná regenerace. Za dobu mé kariéry mě také nějaká zranění postihla, ale zatím nic vážnějšího. Při vrhání je nejčastějším zraněním natažení šlach prstů, které se stane při nesprávné technice, kdy koule přes prsty „proletí“. Tato zranění bývají u vrhačů nejčastější. Dále to mohou být také natažené svaly a problémy s klouby.

Jaké mám koníčky...

Moc času mi na koníčky nezbyvá, ale snažím se hýbat, takže posiluji a jezdím na kole.

Co bych chtěl poradit dětem, které by se chtěly věnovat této disciplíně...

Chtěl bych jim vzkázat, aby dělaly to, co je baví a přináší jim radost a potěšení. A to je nejdůležitější. Se sportem jsem začal až v 15 letech, a to je známka toho, že se sportem se může začít v kterémkoli věku.

Štěpánovi přeji hlavně pevně zdraví a mnoho sportovních i osobních úspěchů.

Štěpána Resla vyzpovídala Pavlína Havlová

ZAJÍMAVOSTI ZE SOBOTECKA

Byl začátek prázdnin a v Informačním centru v Sobotce plno turistů. Na svém začátku byl i festival Šrámkova Sobotka a začínali přijíždět účastníci i první účinkující.

Rozjezd je vždy náročný a stresující. A pak se před „íčkem“ objevily nádherné kytice, na kterých byly cedulky – „Jsem opuštěná květina, vem si mě domů“. Musím přiznat, že velice milé překvapení a zpestření, které nás potěšilo a nabylo na celý pracovní festivalový týden.

Chtěla bych touto cestou poděkovat anonymnímu dárci.

Pavlína Havlová

